

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Величка Георгиева Минкова
Национална художествена академия

относно придобиване на образователна и научна степен „доктор“ в област на
висшето образование: 8. Изкуства, професионално направление:

8.2. Изобразително изкуство, специалност „Плакат и визуална комуникация“

кандидат Ивайло Анатолиев Тодоров

представен за рецензиране дисертационен труд на тема:

НОВИ ЗНАЧЕНИЯ В ЗНАКОВИТЕ СИСТЕМИ НА СЪВРЕМЕННАТА
ВИЗУАЛНА КОМУНИКАЦИЯ И ПЛАКАТ – СЕМАНТИКА,
СИНТАКСИС, ПРАГМАТИКА

Научен ръководител: проф. д-р Кристина Борисова

• **Обща характеристика и професионална биография на кандидата**

Професионалната биография на Ивайло Тодоров е предопределена от неговото образование получено в елитни учебни заведения в областта на изобразителното изкуство. Той завършва НУИИ „Илия Петров“ в София (2014 г.), а висше образование в Национална художествена академия, бакалавър специалност „Плакат и визуална комуникация“ (2018 г.) и магистър в МП „Визуална комуникация“. Още по време на следването докторантът работи активно в направление на своето развитие като автор със собствена визия, като участва редица изложби и конкурси. Неговите проекти се отличават с високо ниво на творческа индивидуалност и артистични умения и са забелязани и оценени. Годините 2018 и 2019 г. са успешни за творческото му развитие като автор. Ивайло Тодоров печели Първо място в конкурс за запазен знак на „Продукт на социално предприятие“ организиран от Министерството на труда и социалната политика и Първа награда в конкурс за запазен знак по случай 30 години от дипломатическите отношения между република Корея и република България. През 2019 г. той получава Втора награда в конкурс за запазен знак „Българска помощ за

развитие“ организиран от Министерство на външните работи. Финалист е в конкурс за плакат Young Drummers в Словения (2018 г.).

2020 г. е белязана от още една успешна номинация и Първа награда в конкурс на тема „Шофирай отговорно - дай път на живота“ организиран от Ротари клуб София и Сдружение „Международно триенале на сценичния плакат“.

Ивайло Годоров е автор на лого и графична идентичност на Културен център „Морско Казино“ в Бургас. През 2022 г. той участва 10-то международно триенале на сценичния плакат и в Обща изложба посветена на 75-ата годишнина от основаването на специалност “Плакат и визуална комуникация”, НХА София.

Като докторант взема участие в две научни конференции Втора научна конференция „ЗА БУКВИТЕ: БЪЛГАРСКАТА СЛЕДА“, Бургас (2022 г.) и V Научна конференция „ПОСОКИ И ТЕНДЕНЦИИ В РАЗВИТИЕТО НА ОБРАЗОВАНИЕТО ПО ПЛАКАТ И ВИЗУАЛНА КОМУНИКАЦИЯ“, НХА София.

1. Общо описание на представените материали

По защитата за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ докторантът представя дисертационния труд „Нови значения в знаковите системи на съвременната визуална комуникация и плакат – семантика, синтаксис, прагматика“, Автореферат, Приложение с илюстративен материал, Наукометрична таблица за минимални изисквани точки по групи показатели за различните научни степени и академични длъжности, Декларация за оригиналност и достоверност на труда, автобиография.

Дисертационният труд е с общ обем от 219 страници и се състои от увод, изложение в три глави, заключение и библиография. В заключението са представени изводи и приноси на извършената научна дейност. Библиографията се състои от 86 източника, от които шест са на български език, а останалите са чуждоезични. Илюстративният материал към труда е събран в приложение от 35 страници и съдържа визуални примери на плакати, лога, търговски марки, знаци, символи и т.н.

Авторефератът напълно съответства на структурата на дисертационния труд. Представени са две публикации по темата на дисертацията.

Приложената Наукометрична таблица за образователна и научна степен „доктор“, показва покриване на регламентирани в Закона за развитие на академичния състав минимални национални изисквания на Република България (ЗРАСРБ), Правилника за неговото прилагане и Правилника на НХА.

2. Характеристика и оценка на качествата на дисертационния труд

Изборът на тема предопределя изследване на проблематика, която е във фокуса на професионалната и научна практика от години. Тематичната област е особено интересна, защото е многопластова и развиваща се динамично. Ивайло Тодоров представя оригинална позиция в опита си да позитивира нови значения в знаковите системи на съвременната визуална комуникация и плакат, като се позовава на семантика, синтаксис, прагматика. Благородната амбиция изисква висока компетенция от своя изследовател, която в този труд е убедително демонстрирана.

В началото на дисертационния труд визуалната комуникация се определя като едно от най-старите изразни средства, като своеобразен интернационален език, носител на общо понятна информация за потребители от различни националности. Тя се предава посредством графично изображение или съчетание от много такива използвайки метафора, асоциация или приемственост.

Като предмет на изследването се конкретизира анализът на съвременни знаци и символи, които намират графичен израз във визуалната комуникация и плакат. Те се разглеждат чрез проследяване на тяхното развитие, иновации от концептуален, художествен, естетически и утилитарен характер и се прави анализ в хронологичен план на революционни тенденции във визуалните знакови системи.

Времето рамка на изследването обхваща периода от средата на XX век до началото на XXI век, посочен като съществен, защото е белязан от динамичното развитие на науката, политиката, производството, технологията и изкуството. Според докторанта, този прогрес пряко рефлектира върху визуалната комуникация, защото се оказва активитатор на промени.

Липсата на класификация в сферата на визуалните знакови системи, която да бъде терминологично и научно обоснована позитивира изразена необходимост от такава. В тази връзка Ивайло Тодоров поставя в основата на изследователската си практика обективния анализ на графичните образи, символи и иконични изображения във визуалната комуникация и плакат, които са средство за предаване на послания и информация. Във фокуса на изследването е тяхната структура, механика и графични свойства. Приносният характер на труда се определя като безусловен още в самото начало с деклариране на амбиция за създаването на професионално профилиран език,

който да доведе до конкретно ползване, тълкуване и разбиране на разновидностите на различните знаци, причините и факторите за техните смислови изменения.

В първа глава „Основи на визуалната комуникация. Предпоставки за възникването на съвременните знакови системи във визуалната комуникация и плакат“ се извършва преглед на основите на визуалната комуникация. Докторантът прави анализ на функцията на изображението като информационен източник и носител на определен вид послание. Теоретичното изложение обследва различните видове знаци – икона, символ, индекс, както и връзката между тях и значенията им. Ивайло Тодоров дефинира ролята на знака като конкретно ясно послание, изяснява неговата структура и функция. Изследването навлиза в задълбочен анализ на знаковите компоненти и регистрира обозначител (форма на знака) и обозначен (концепция или значение свързано със знака). То продължава с представяне на хармоничната връзка между изображение и послание създадена посредством изразните средства – цвят, композиция и форма.

Направеният исторически преглед се базира на задълбочено проучване върху еволюцията на знака във визуалната комуникация. Изяснява се неговото функциониране в писмеността, като индивидуален графичен знак и в три подкатегории – знак за идентичност, знак за възглед и знак за напътствие. Докторантът разглежда знаковите системи като съчетание от групи визуални знаци обслужващи конкретна сфера. В своето изследване той ги разделя на две категории – графична знакова система и хибридна знакова система.

Във втора глава „Изследване на развитието и тенденциите във визуалната комуникация и плакат от края на XX век до началото на XXI век“ се обективизират процесите, които моделират значенията на визуалните знакови системи. Като двигател на тази динамика се определят изменящите се културни, социални и исторически фактори. В теоретичния текст е налице задълбочен анализ на естетическите и приложни функции на визуалните знаци и знакови системи чрез проследяване на тяхното разпространение в съвременния информационен поток. Развитието на науката, технологиите и комуникацията неминуемо води до възникване на нови понятия, а те от своя страна се нуждаят от обозначаване и визуален знак. В стремежа си за оптимално функциониране, съвременната среда и обществен живот създават условия за възникване на визуална знакова система и индивидуален визуален знак.

Трета глава „Нови значения на индивидуалните знаци в знаковите системи на съвременната визуална комуникация и плакат“ е посветена на промените в смисловата или визуалната структура, съпътствани от изменения в значенията и провокацията на многопластовото разбиране. Докторантът проучва вариациите на промяна в следствие от културни, времеви, географски или исторически процеси и като причина за интерпретация и контекст. Обстойно са изследвани седем най-чести причини за промяна на значенията на визуалните знаци. Ивайло Тодоров извежда съществуването на стари знаци с ново значение, полисемични визуални знаци, иконични символи, паразитни знаци във визуалната комуникация и плакат, съвкупност от символи, които образуват нов знак, дублиране, заместване и плагиатство на визуални знаци, интерпретация на посланието на визуални знаци спрямо контекста на знаковите системи.

Изводите поместени в заключението са категорично формулирани и демонстрират приносния характер на труда. Подкрепям докторанта в неговите съждения, че във визуалната комуникация и плакат, всеки знак е в ролята на инструмент за предаване на информация със значение на общоприето разбиране. В тази връзка, общочовешкото съгласие за значението на знаците е определящ фактор. Той може да изменя тяхното значение, без това да е пряко свързано с техните естетически качества. Ивайло Тодоров извежда три съществени извода, които са напълно аргументирани в дисертационния труд, а именно:

- Всеки забравен знак може да се върне в употреба
- Всеки нов знак е възможно да бъде забравен във времето
- Всеки знак може да приеме ново значение

3. Съответствие на избраната методология и методика на изследване с поставената цел и задачи на дисертационния труд.

За ефективното набиране и обработка на информация, изследователската практика на Ивайло Тодоров се позовава на библиографски подход и сравнителен метод. Документирането на получените данни от направеното изследване се извършва чрез библиографско проучване, прилагане на сравнителен анализ и класифициране. Дисертационният труд се основава на лични професионални изследвания на визуалната комуникация и плакат.

4. Описание на приносите на дисертационния труд

Приносният характер на труда се основава на научно, научно-приложно и приложно направление в изследвателската работа.

- Изготвена е категоризация за смислово изменение на визуалните знаци и подробно описание в седем направления.
- Извършени са проучване и теоретичен анализ на паразитния знак, неговите особености, свойства и характерни белези, като е представена колекция от визуални примери. Резултатите дават основание на авторите в сферата на визуалната комуникация и плакат да добият представа за потенциалните ползи и рискове в употребата им.
- В процеса на проучване на структурата и механиката на визуалните знаци и знакови системи са въведени нови термини изясняващи характера и принадлежността на знаците – индивидуален графичен знак, знак за идентичност, знак за напътствие, знак за възглед, графична знакова система, хибридна знакова система.

6. Заключение

Дисертацията „Нови значения в знаковите системи на съвременната визуална комуникация и плакат – семантика, синтаксис, прагматика“ притежава неоспорими качества и е с изявен приносен характер, които я определят като ценен научен труд в областта на професионалната литература. Докторант Ивайло Тодоров демонстрира методичност и прецизност в своята изследователска дейност, превърнали се в гаранция за провеждане на задълбочени анализи и извеждане на съществени изводи. Изчерпателното представяне на проблематиката, способността за аналитично тълкуване, умението за създаване на значими обобщения са една малка част от уменията на докторанта, които са видими от дисертационния труд.

Предвид гореизложената рецензия убедено изразявам своята положителна оценка и предлагам на Научното жури да подкрепи присъждането на образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 8.2. Изобразително изкуство на Ивайло Анатолиев Тодоров.

11.10.2024 г.

проф. д-р Величка Минкова